

ind paa Reformen, maastee kunne finde ret mange af deres Betænkkeligheder høvede og sjerne, naar Sagen i endelig Skikkelse foreligger dem. Jeg erkjender og har ofte udtalt, at det ikke er godt og vel for os, at denne vigtige Reform ikke er lagt i Regjeringens egen Haand; men, om man ogsaa kan beklage dette, om det end maa tilstaaes og erkjendes, at det for Sagens endelige Frugter ikke vel kan andet end være noget uheldigt, saa maa det dog tilstaaes, at det vilde være eller i altsald kunde være meget uheldigere, dersom vi undlode at bearbejde netop dette vanskelige og vigtige Spørgsmaal af vor hyderste Øvne, for at bringe det derhen, at Landet og Regjeringen endelig engang kunde vide, hvad den kaarne Folkerepræsentation dømmer om denne Sag.

Man har meent, og navnlig har det ærede Medlem for Fyen (Bardenfleth), til hvem jeg oftere har rettet min Tale, yttret, at man maatte være varsom med at afløse Fæstevæsenet ved en tvingende Lov, fordi denne Afløsning kun altfor let kunne blive til Skade for Bøndestanden. Han har meent, at Fæstevæsenet var ikke ugunstigt for Bøndestanden; men jeg troer dog, at han maa tilstaae, at de mange Stemmer i Standen og udenfor samme, der have gjort den modsatte Anskuelse gjældende, dog vistnok have en Adkomst til at blive ansæete for ligesaa gyldige eller, jeg skulde næsten troe, vel saa gyldige i saa Henseende som hans; og at han ikke ganske har tænkt sig ind i hele dette Forhold, maa jeg tilstaae, ogsaa fremgik for mig deraf, at han lagde sær Bægt paa, at de Kjøbesummer, hvorom der var Tale ved Overgangen, vilde blive uhyre forringede, uhyre formindskede, naar de reduceredes ifølge den Godtgjørelse, der tilkom for Fæstet. Den ærede Rigsdagsmand har her aabenbart ikke ffjælnet mellem to Ting, der dog ere ligefrem forskjelligartede, nemlig mellem Eiendommens Værdi eller Kjøbesummen i og for sig betragtet og mellem den Godtgjørelse, der tilkommer Fæsteren for det, der er hans Eiendom: Brugsretten for hans og Kones Livtid. Den Erstatning, der saaledes fremkommer, er aabenbart en reen og simpel Discontering, der paa ingen Maade kan eller bør medregnes ved at anslaae Kjøbesummens Tilstrækkelighed eller

Utilstrækkelighed i Forhold til Eiendommen. Han har sagt — og det gjør mig ondt, at det er fra ham, at dette Punkt er blevet kastet ind i Debatten, — at vi ikke bør indlade os paa denne Lov; thi indlade vi os paa den, da vilde vi umiddelbart efter den have en lignende Lov om Husene. Jeg troer nu, at det er ikke en ganske smuk Argumentationsmaade. Der foreligger ikke Spørgsmaal om Husene, og, er det retsfærdigt at afløse Gaardene paa den her foreslaaede eller en anden Maade, saa kan det, der saaledes er retsfærdigt, ikke blive mindre retsfærdigt derved, at man kan vilde føre dette Forhold videre.

En Hovedbetragtning, man har villet gjøre gjældende imod den foreliggende Lov, er det formeentlig Vilkaarlige, det formeentlig Utilstrækkelige, der laa i Afgjørelsen gennem Taxationer. Jeg troer, at man derved meget har miskjendt baade Taxationens Væsen ialmindelighed og isærdeleshed den med saamegen Omhyggelighed og Skarpsindighed indrettede Taxationsmaade, som Lovforslaget har opstillet. Jeg troer ikke, at det let skal være muligt at fikre en mere tilnærmelsesviis nøiagtig og sand Afgjørelse af Forholdet end den, Lovforslaget har givet. At vilde tye til Auctioner, vilde derimod aabenbart være at gaae den ene Part for nær. Det er ganske klart, at en Auctions Chancer ere saa uberegnelige, at man ligesaa vel om disse, som om Taxationer kan sige, at de slet ikke træffe den virkelige Priis. Enhver, der har havt Leilighed til at gjøre sig bekendt med Auctioner, maa tilstaae dette. Men dertil kommer endnu, at Godseierne, hvis man gif denne Bei, virkelig vilde faae Noget, der paa ingen Maade tilkommer dem, nemlig den Merveardi, der aabenbart er tilstede i Bøndergodset, og som den ærede Rigsdagsmand fra Sylland, der sidder ligesom mig (Priis), selv erkjendte burde og kunde netop komme Bøndestanden igjennem Staten tilgode.

Jeg troer, at jeg tør lade det være nok med disse Bemærkninger, for ikke at trætte det ærede Thing. Jeg vil kun, idet jeg anbefaler Sagen til at maatte nyde Fremme her og gaae over til anden Behandling, tillade